

in hrvaškega jezika in skupno izkušnjo preteklega življenja v večnacionalnih državnih okvirjih vodi k oblikovanju t. i. konteksta sosednjih slovanskih kultur, ki se lahko gradi tudi na osnovi široko zastavljenih študijskih programov. Zato Kovač še enkrat poudari svoj raziskovalni *credo*, in sicer, da se kaže potreba po novi interkulturni literarni zgodovini, osvobojeni (pogosto izključno) nacionalne monološke perspektive, v korist multikulturnega dialoga posameznikov in »večpripadnosti« posameznega opusa in literarnih del.

Če smo začeli z navedkom iz Cesarjeve knjige, končajmo z besedami iz njegove

monografije *Poetika pripovedne proze Cirila Kosmača*, ki jo je leta 1981 pospremil recenzentski pripis, da gre pri njenem avtorju za »enega najresnejših neslovenskih slovenistov«. Dodajmo z zapoznelimi čestitkami ob desetletnici prevzema zagrebške slovenistične katedre Zvonka Kovača še misel, kako je tudi s knjigo *Međuknjiževna tumačenja* njen avtor pokazal, da je uspešen naslednik enega svojih predhodnikov.

Vladka Tucović
Univerza na Primorskem, Fakulteta za
humanistične študije Koper
vladka.tucovic@guest.arnes.si

Blanka Bošnjak: *Premiki v sodobni slovenski kratki prozi*. Maribor: Slavistično društvo Maribor (Zora 38), 2005. 223 str.

Znanstvena monografija Blanke Bošnjak, katere raziskovalni predmet je napovedan v samem naslovu, se v obravnavi opira na dvesto kratkih pripovedi tridesetih avtoric in avtorjev, nastalih po letu 1980. Na eni strani gre za poskus, predstaviti »različna problemska vozlišča« (9) sodobne slovenske kratke proze kot nasledka mnoštva literarnih tokov v obdobju slovenske literarne postmoderne, na drugi strani za potrebo po preučitvi korpusa glede na izbrana in specifična problemska polja, na podlagi katerih je mogoče oblikovati klasifikacijsko shemo besedil, to pa s kritičnim zavedanjem o nezmožnosti redukcije raznovrstnosti literature v en sam model in izpostavitvijo njegove nedokončanosti.

Predgovoru in uvodnemu delu sledijo štiri osrednja poglavja, ki jih zaokrožajo sklepne ugotovitve s ponovnim premislekom smotra raziskovanja, vse skupaj pa zaključuje seznam literature (209–215), ki sega od Aristotelove *Poetike* do spoznanj tuje (R. Barthes, J. Baudrillard, F. Stanzl, M. Bal, G. Genette idr.) in domače literarne vede (J. Kos, M. Kmecl, M. Štuhec, M. Hladnik, M.

Juvan, S. Borovnik idr.), na podlagi katerih Blanka Bošnjak ponuja lastno orientacijo po tem kompleksnem raziskovalnem področju. Poglavje *Literarnostilne opredelitve slovenske kratke proze konec 20. stoletja* v prvem delu definira diapazon kratkopripovednih proznih vrst, osredotočajoč se zlasti na vsebinsko-idejni, formalno-stilni in motivno-tematski aspekt: ukvarja se s temeljnimi značilnostmi novele, prehaja na kratko zgodbo in vzpostavlja povezavo s t. i. majhno zgodbo. Prepraševanje literarnoteoretskih pojmov je tudi sicer stalnica včasih bolj, drugič manj plodnega (odvisno od intence) znanstvenega razpravljanja v slovenski literarni vedi, čeprav ima, kot zapiše tudi Miran Hladnik, uporabno vrednost zlasti v okviru srednješolskega izobraževalnega procesa, deloma teoretsko orientiranega študijskega branja na univerzitetnem študiju. Osvetlitev vrstnih pojmov služi v namene pojasnjevanja in umeščanja tudi tega segmenta literarne ustvarjalnosti v sistem literarnovednih spoznanj. Za literarnega zgodovinarja je posebej zanimiv drugi del poglavja, ki se ukvarja s teoretično razgradnjo duhovnozgodovinskega konteksta, kjer

je pozornost najprej skoncentrirana na razlago jedrnih kategorij postmoderna, postmodernizem in postmodernost, v naslednjem koraku pa na izčrpno opredelitev metafikcije, fabulacije in medbesedilnosti kot osrednjih lastnosti obravnavane literature, na podlagi katerih se izrisujejo temeljne poteze slovenske literarne postmoderne.

Po tej poti prehaja na empirični del in v osrednjem poglavju *Tipologija sodobne slovenske kratke proze* (60–113), upoštevajoč predhodne razdelitve sodobne proze od Marka Juvana do Janka Kosa, Barbare Pregelj, Mirana Štuhca in Mitje Čandra, predstavi izvirno tipologijo kratke pripovedne proze osemdesetih in devetdesetih let. Poudariti je potrebno, da avtorica v samem izhodišču nazorno predstavi izbrano metodologijo raziskovanja, ki temelji na analizi snovno-idejnih, motivno-tematskih in formalno-slogovnih lastnostih ter interpretaciji tekstov. S tem še enkrat pokaže, da imamo pred sabo samo eno od možnih, vsekakor izvirnih razvrščaj literature, medtem ko kritično poziva k nadaljnjim premislekom in razčiščevanjem spornih stališč. V neposrednem nadaljevanju razdeli na postmodernistični, ultramodernistični, iracionalnistično-mistični in neorealistični tip, znotraj katerega loči še minimalistični in posteksisencialistični podtip. V utemeljevanju le-teh izbere trinajst avtorjev, in sicer Andreja Blatnika, Igorja Bratoža, Milana Deklevo, Franja Frančiča, Lidijo Gačnik Gombač, Branka Gradišnika, Draga Jančarja, Milana Kleča, Vinka Möderndorferja, Majo Novak, Marjana Tomšiča, Janija Virka in Vlada Žabota, saj po njenem mnenju najbolj »relevantno odsevajo posamezne premike v strukturi sodobne kratke pripovedne proze« oziroma »razmah obdobja, ki ga Janko Kos (2000) imenuje slovenska literarna postmoderna« (62).

Poglavje *Značilnost narativnega sistema in vloga subjekta v sodobni slovenski kratki prozi* zoži fokus zanimanja na značilnosti narativnih parametrov. Zanima ga vprašanje vloge pripovedovalca, fokalizatorja in akterja kot kategorij slovenske kratke pripovedne

proze. Ob upoštevanju teoretičnih izsledkov Balove, Stanzla in Genetta v zvezi z omenjenimi pripovednimi kategorijami, nadgrajenih z novimi spoznanji, kot že večkrat prihaja do sklepa o mnogovrstnosti in neulovljivi raznolikosti literature, manifestirajoče se v razpršenosti pojavnih oblik subjekta, čeprav jih v naslednjem koraku zajame v dvoje tipov: nekoherentnem ali razpršenem in koherentnem subjektu ali subjektu kot nosilcu akcije. V ozadju je težnja po sistematizaciji korpusa tudi po tem elementu. Vsekakor dragoceno je usmerjanje pozornosti na vlogo ženskega lika z vidika spolnih vlog in medsebojnih razmerij. Avtorica v povzema delu, v katerem se sklicuje na pomembna teoretičarska peresa od Julije Kristeve do Sandre M. Gilbert, Susan Gubar, Catherine Millet, Elaine Showalter ter Toril Moi, pokaže poznavanje relevantne literature, sama pa se osredotoči in aktualizira problematiko prikazovanja ženske. Njen položaj v sodobni prozi se ji kaže kot preigravanje stereotipov in prelomov z njimi, največkrat obogatenih z ironijo.

Na pojava mitologizacije in demitologizacije, prisotnost pravljicnih in mitoloških pripovednih vzorcev, njihovo modifikacijo (npr. ironizacija) ali pa izginjanje z vidika funkcij opozarja sklepni razdelek *Sodobna slovenska kratka proza, pravljice in miti*. Z njim avtorica v samem zaključku monografije na način analize pravljicostrukturnih in mitoloških elementov, ki jih je po njenem mnenju mogoče najti tako rekoč v celotnem korpusu, tekste ponovno sprosti v brezmejni svet literarnega, v katerega večplastnosti se vedno znova manifestira nezmožnost popolne tipološke ulovljivosti posameznega teksta.

Monografijo Blanke Bošnjak razumem kot odziv na eksponentno povečano produkcijo in priljubljenost kratke proze od osemdesetih let 20. stoletja (v tem smislu pritrjujem Miranu Štuhcu, ki opozarja na verodostojnost vzorca), preko natančnega pregleda, analize, interpretacije in pojasnjevanja njenih strukturnih premikov pa kot

težnjo, da bi ponudila izviren koncept njene razvrstitve in zapolnila vrzel v sistemu literarnovednih spoznanj. Tipologije zato ni mogoče razumeti – in temu pritrjuje tudi Blanka Bošnjak – kot nekaj končnega, temveč prej kot poskus sistematične in znanstveno utemeljene razvrstitve in ovrednotenja lastnih raziskovalnih rezultatov. Ponujena razvrstitev odpira enega možnih pogledov in interpretacij obravnavane produkcije, s čimer polni slepe pege na literarnovednem polju, hkrati pa pušča prostor pluralizmu aspektov in pristopov, ki bi na eni strani prispevali k bolj celostnemu dojemanju že povedanega,

na drugi pa opozorili na spregledane, nove, tudi diametralno nasprotno vidike. Dovolj zgovoren je avtoričin poudarek, da raziskava slovenske kratke proze zamejene dobe »ni dokončna, saj predstavlja samo enega izmed možnih vidikov preučevanja njenih problemskih vozlišč« (208), s katerim odločno spodbuja k novim študijam.

Urška Perenič
Ljubljana
urska.perenic@gmail.com

Katja Sturm Schnabl (ur.): *Berta Bojetu Boeta: prvi mednarodni simpozij. Zbornik predavanj*. Celovec: Mohorjeva družba, 2005. 174 str.

Konec maja 2002 je v srednjeveški sinagogi v Mariboru na pobudo Katje Sturm Schnabl, profesorice slovenske literarne in kulturne zgodovine na Inštitutu za slavistiko dunajske univerze, potekal prvi mednarodni simpozij, posvečen edinstveni, s svojimi judovskimi koreninami zaznamovani pesnici, pisateljici in igralki Berti Bojetu Boeta (1946–1997). Simpozija so se udeležili številni poznavalci – znanstveniki in prijatelji – Berte Bojetu Boeta iz Slovenije in Avstrije. Sodelovala sta tudi njena otroka – hči Apolonija Bojetu in sin Klemen Jelinčič Boeta. Udeleženci so vsak na svoj bodisi osebni bodisi znanstven način predstavili avtorico, njeno življenje in delo. Cilj simpozija je bil obuditi spomine na avtorico, povezati mnenja in občutja ljudi, katerim je bila blizu, ter tako počastiti njeno umetniško delo.

Katja Sturm Schnabl je k sodelovanju na simpoziju povabila najrazličnejše ljudi, ki so bili z avtorico tako ali drugače osebno povezani. Zanimivo pa je, še posebej glede na to, da je simpozij potekal v Mariboru, da k sodelovanju ni bil povabljen nihče od profesorjev slovenistike z mariborske univerze. Na simpoziju so s svojimi

prispevki sodelovali: Klemen Jelinčič Boeta, Apolonija Bojetu, Irena Kodrič, Barbara Cuzuioc Weiss, Boris A. Novak, Francka Premk, Andrej Leben, Vida Obid, Alenka Puhar, Katja Sturm Schnabl, Marjan Toš in Matija Ravitz.

Zbornik, ki ga je Katja Sturm Schnabl uredila po simpoziju, vsebuje trinajst prispevkov, ki so bili predstavljeni na simpoziju in tudi nekaj še neobjavljenih pesmi Berte Bojetu Boeta, ki sta jih za predstavitev na simpoziju izbrala njen sin Klemen Jelinčič Boeta in Boris A. Novak. Prav te pesmi pa so tiste, ki dajejo zborniku posebno vrednost, za kar gre vsa zahvala avtoričinemu sinu, ki je materino zapuščino zaupal javnosti.

Kratkemu uvodu urednice in transkripciji njenega uvodnega nagovora s simpozija, kjer je predstavila celoten kontekst in zamisel letga, sledi trinajst prispevkov, opremljenih s povzetki v angleščini. Prvi prispevek je zelo čustveno nabito in literarno dovršeno *Pismo mami* Apolonije Bojetu, v katerem hči izraža svojo ljubezen in hvaležnost materi za vse, kar sta skupaj doživeli, in za vse, česar se je od nje naučila. Opisuje tudi svoje otroštvo